

מה אומר הרופא?

המצוי והרצוי

ד"ר אורי ספקטור, "החקלאית", פרדס-חנה

וכו' ושל הזנת העדר. בבעיה זו יש לו מגע עם ספקי מזון שונים בין אם הם מביתו שלו או מבחוץ: מפעלים אזוריים, ספקים פרטיים (יצרנים או מתווכים). בעיות מהסוג הזה מצריכות ערנות מתמדת במשך כל היממה (תארו לכם פרות שלא תקבלנה יום אחד אוכל?).

בעיות בריאות

אותו מרכז מוטרד בבעיות בריאות העדר והמדובר הוא הן בטיפול השיגורתי השוטף: בדיקות אברי מין, בדיקות הריון, בדיקות חוסר תאנה, טיפול בטלפיים, טיפול בקרניים, טיפול בעטניים ביובש – במידה והדבר נעשה במשק, והן בטיפול הקוראטיבי עם הרופא: קדחות חלב, דלקות עטין, מחלות גידול, המלטות על כל מכלול הבעיות שלהן, מחלות מטאבוליות ומחלות מדבקות. בנושא זה של בריאות נוספים גם חיסונים למיניהם: והפעם המגע הוא עם הגוף המחסן, כלומר משרד החקלאות, ומתעוררות שאלות שונות: למי לתת חיסון, ובאיזה חיסון מדובר. והפרוט הוא עצום: פה וטלפיים, בוטולוז, קדחות קרציות למיניהן, סלמונלה, כלבת, ובמידה ואותו איזור נגוע בגחלת – גם זו. וכשמדברים בשרותים הממשלתיים, נוספים גם סימוני השחפת, תעודות הזהות, וכל הניירת הקשורה בכך.

הזרעות

עוד טרם תם הטיפול בבריאות מגיע תור בעיות ההזרעה. כרטיסיות, תיקים של קבוצות שונות, שמות הפרות ומספריהן, שמות הפרים, תאריכים לכל הסוגים והמינים. וגם העבודה הקשורה בהזרעות היא לכל אורך היממה: תצפיות, רישום, מעכב צמוד, וכשמדובר במועדים, הכוונה היא גם למועד ההזרעה וגם עיתוי ביקורו של המזריע (ונא לא לזלזל בפרט

"הנושא בטיפול" הפעם איננו רפואי טהור, כבעבר. כמו תמיד קשור הוא בנושא הבקר והרפת, אלא שהטיפול איננו ב"פציאנט" שלנו אלא ב"קליאנט". במלים אחרות: הנושא שבטיפולנו הפעם הוא בעל הבית, או "מרכז הרפת", בשלון ההירארכיה המקצועית. ואם אני אומר מרכז הרפת, ברור הוא שהכוונה היא **לרפת הקיבוצית**, אם כי יתכן שבסופו של דבר תהיינה מכך גם השלכות למשק המושבי במידה ומספר הבהמות במשק האינדיווידואלי יהיה גדול יותר. ובמה הדברים אמורים?

בפגישות הקבועות של הרופאים באיזור, בשיחות עם רפתנים במשקים עצמם, בוועדות האזוריות לסוגיהן, בישיבות עם המדריכים המקצועיים (הן של ההתאחדות, הן של משרד החקלאות, הן של תנובה ומועצת החלב) עולה וצפה בזמן האחרון שאלה שהיא גם משאלה: האם ביכולתו ו/או באפשרותו של אותו "הפונקציונר" המכונה מרכז רפת, לנהל ולהוביל את הענף הגדול עליו הוא מופקד. והדבר אמור לגבי כל אותם מרכזי רפתות שבעבר, שבהווה ובעתיד.

כשאני בא לביקור השבועי הרגיל באחד המשקים הקיבוציים עליהם אני מופקד כרופא (והדבר היה כך גם בעבר, ובולט הרבה יותר בהווה) לפעמים אני מופתע ותמה: כיצד יכול אותו אדם להקיף כל כך הרבה עיסוקים אשר קשורים במיגזרים רבים, ובכל כך מעט זמן? אותו מרכז רפת עוסק במכלול כזה של בעיות שדומני שאף למפעל אחד בארץ – ולא משנה הדבר אם זה מפעל חקלאי, תעשייתי, אמנותי-בידורי, או בשטח השרותים – אין כדוגמתו.

בעיות של הזנה

אם נפרט במקצת את הנושא נראה שאותו מרכז עסוק באיכות, כמות, תדירות, גיוון, מחיר

ניהול

כשמטילים על אדם תפקיד של מרכז רפת שלמען האמת מוגדרת כמפעל גדול מאוד ומורכב, מן הצדק הוא שבידיו ימסרו גם מיטב הכלים והאמצעים לביצוע, והראשון שבהם הוא: **אפשרות ניהול**. וניהול טוב ומדויק צריך ללמוד. לא ראיתי מימי מנהל סניף של בנק שלא סיים קורס מנהלים שבו למד את תורת הניהול לכל פרטיה ודיקדוקיה, שלא לדבר על מנהל מפעל תעשייתי (בין שהוא ציבורי ובין שהוא פרטי).

הרפת נראית לי כבית חרושת שמייצר מוצר חקלאי ממדרגה ראשונה, וניהול המפעל הוא נושא מקיף ורחב שמצריך לימוד: החל בהכרת כל שטחי העבודה ועריכת תוכניות עבודה, ריכוז מידע והפצתו, והכרת הנושא הנקרא "יחסי עבודה" (והכוונה היא ליחסים בכל הכיוונים: לאלה שמעליך, לאלה שמתחתך, ולאלה שמצדדיך). בנושא זה קיימות בעיות של חלוקת העבודה בין אנשי הצוות, מסירת וחלוקת תפקידים ואחריות בין אנשים שונים, וקביעת עדיפויות לנושאים השונים.

אין שום סיבה שבעולם שרפת המנוהלת טוב לא תהיה ריווחית, וכמו בכל שטח אחר שבתחום העשייה כך גם ברפת: כשהראש הוא חלש – הנוף כולו מתכוּפף. בטוחני שהרצון, הכשרון, והמרץ של המרכזים נמצאים תמיד במצב של עליה, אולם במידה ולימוד טכניקות הניהול רחוקה מהם – הדבר נפגם.

וללמוד כיצד לנהל מפעל אפשר ואפשר: כל אותם אירגונים הדואגים לתת מידע והכשרה לדפתנים ולמרכזי הרפת, בין שזוהי ההתאחדות או ש.ה.מ. או כל מוסד אחר, יכולים להעזר במדרשת רופין שבמסגרת "תלם" דואגת לקורסים של ניהול. אפשר גם להשתתף בקורסים פתוחים של הטכניון, של המכון לפירון עבודה, של "אורט", ועוד.

ויפה שעה אחת קודם. אם נעשה זאת נצא כלנו בריווח הולם: **המצוי** כיום – מרכז הרפת – יהיה **לרצוי** – מנהל הרפת.

זה! והמרכז שלנו צריך להיות תמיד במצב היכון, ותמיד מעודכן!

מדריכים ואחרים

לא נגמר זה ומתחילים להופיע המדריכים והטכנאים למיניהם (מדריכי ש.ה.מ. הבאים בעיניי הונה, ממשק וגידול, מדריכי מכוני החליבה, הטכנאים של מכוני החליבה, הטכנאים של המערבל החדש או הישן, שוקל החלב ובודקי החלב שזה עתה החלו לפעול במסגרת איכות החלב.

בנוסף לנושאים שהזכרתי קיימות תמיד בעיות שוטפות של הוצאת הזבל והריפוד. ולאחר כל אלה, "מסתבך" המרכז שלנו עם סתם בעיות שלא נצפו מראש: שרברבות, תיקוני מוסך לכלים השונים, בעיות חשמל ומים, ואפילו טלפון שהתקלקל. ולכל המסגרת נכנסת התמונה של מכרזים שונים ומכירות שוטפות של עגלים, וסתם שחיטות דחק שנופלות מן השמים. ואין, כמובן, לשכוח ייצוא של עגלות לחו"ל.

הבעיה החברתית

ומכאן ואילך באה ומופיעה הבעיה החשובה מכולן: יש לו למרכז הרפת שלנו בעיות עם מרכז המשק, עם ועדות משקיות למיניהן, עם סדרן או רכו עבודה. נוסף על כך יש לו (או אין לו) צוות "מקצועי" עם מאה אלף בעיות: סידור עבודה, תורנויות, שבתות, תצפיות דרישה, מילואים, "שעות חינוך" (והמבין יבין...), מחלות של הרפתנים, נסיעות לחו"ל, צוות של מתנדבים ותלמידי המוסד החינוכי ואין סוף לתאור הדברים הצפויים והבלתי צפויים.

וכל הסיפור הזה למה הוא נאמר? נראה לי (ולרבים מחברי הרופאים) שבאיזה מקום שהוא בכל התמונה הגדולה הזו ישנו איזה חיבור רופף. כשאתה מסתכל בתוכנית הלימודים של קורס מרכזי הרפת או של קורס טכנאי הרפת אתה נמצא למד שלסעיף **ניהול** ניתנות בכל מסגרת הקורס שעות ספורות בלבד. וכשנערכות מזמן לזמן השתלמויות מקצועיות הן דנות בכל נושא שבעולם אולם אף פעם לא בפרט הנ"ל. וכאן מגיעה ההשגה שלי.